

ทรงชังใจ

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๐

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม ธรรมะ เราเกิดมาพบธรรมะ แต่เวลาโลกเขาว่ากันไง “ธรรมะเป็นธรรมชาติ” ถ้าเราเกิดมาพบธรรมชาติ เราก็เกิดมาพบธรรมะแล้ว ทำไมเราเกิดมาพบธรรมะ ธรรมเห็นใหม่ ธรรมเป็นธรรมโอสธ ธรรมแก้ไขโรคกิเลส แก้ไขโรคกิเลสนะ แก้ไขความทุกข์ แต่เราเข้าใจกันว่าความทุกข์คืออะไร เราเองยังไม่เข้าใจความทุกข์เลยนะ เพราะอะไร เพราะเราไปโอคโอยไย เวลาเราทุกข์เรายากขึ้นมาเราโอคโอย เราเรียกร้องไยว่าธรรมะ ทำบุญทำกุศลทำไมบุญกุศลไม่ตอบสนองเรา

เวลาประพฤติปฏิบัติก็เหมือนกัน เวลาประพฤติปฏิบัติแล้วเราเรียกร้องหาผลไย นั่งสมาธิกันก็เอาเวลา เวลาใช้ปัญญากัน เวลาเราปฏิบัติกันก็ว่าสิ่งนี้เป็นปัญญา มันเป็นสัญญาส่วนๆ เลยละ ถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ธรรมนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเทศนาว่าการเห็นใหม่“เราเป็นไก่ตัวแรก ที่เจาะฟองไข่ออกมา” เจาะฟองไข่ออกมานะ มันถึงมีอาสาวิภยญาณ มันถึงมีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาเทศนาว่าการจะออกมาจากไหน? ออกมาจากใจที่บริสุทธิ์

ใจที่บริสุทธิ์นะ ใจที่เป็นศาสดา เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เทศนาว่าการเห็นใหม่ว่า “โลกนี้ร้อนนัก ในสโมสรสันนิบาต ทุกคนนะ ใจทุกดวงใจว่าแห้วในสโมสรสันนิบาตนะ” แต่ถ้าเราเข้าใจกันความสุข เราจะมิงานรีนเริง เราจะมิงักขัตถุภย์ เรามีความสุขกันเห็นใหม่ มีมหรสพ เวลาเราถือศีล ๘ นะ ที่ไหนมีการฟ้อนรำ ที่ไหนมีการละเล่นเราไม่ไป เห็นใหม่ ผิดศีล แม้แต่ศีล ยังผิดศีลเลย เวลาเราไปนมหรสพมีการรีนเริง แต่ทางโลกเขาว่าอย่างนั้นเป็นความสุขของเขาไย

แต่เวลาผู้ที่ประพฤติปฏิบัติ เห็นใหม่ ความสงบ ความสัจ ถ้าสงบกาย ถ้ากายไม่สงบ จิตมันจะสงบมาจากไหน มันต้องมีกายสงบเห็นใหม่ จิตมันจะสงบเข้ามา แล้วสงบเข้ามา ความสงบนะ “ความสุขใจเท่ากับความสงบไม่มี” องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเน้นย้ำตรงนี้ไง ความวิเวกถ้าเป็นวิเวก เวลาเราประพฤติปฏิบัติ เวลาเราขะแยงกับร่างกายของเรา เราอึดอัด เราอยากจะพ้นจากทุกข์เห็นใหม่ เหมือนสุนัขเลย สุนัขมันอยู่ในกรงนะ มันก็อยากออกจากกรง นี่มันอึดอัดของมัน เวลาเปิดกรง มันออกจากกรงของมันนะ มันคือจิตใจ มันวิ่งเล่นของมันด้วยความเพลิดเพลินของมัน นั่นมันออกจากกรงนะ

แต่ถ้าในสุนัข ตัวของมันล่ะ ในตัวสุนัขมันมีหัวใจไหม? มันก็มีหัวใจ เวลามันอึดอัด มันขัดข้อง มันเป็นสุนัขที่เรื้อน มันเกา มันคันของมันนะ นอนที่ไหนก็ไม่มีความสุข เกาตลอดเวลาเลย เห็นใหม่ มันก็อึดอัดกับร่างกายของมัน มันก็อยากจะสละ มันอยากจะทิ้งของมัน แล้วมันก็ทิ้งได้ไหม? มันก็ทิ้งของมันไม่ได้ เพราะอะไร เพราะมันเป็นเดรัจฉาน มันไม่เข้าใจ

เราว่าเป็นมนุษย์ เราเป็นสัตว์ประเสริฐ คุณิ เวลาสัตว์ประเสริฐ เรามองนะ เรามองมนุษย์ด้วยกัน มันขังใจ “ทรงหัวใจ” ใจโดนขังไว้ล่ะ เวลาเขาพูดกันเห็นใหม่ ปัญญาที่ไม่มีพรหมแดน ความรักไม่มีพรหมแดน ความคิดไม่มีพรหมแดน...ไม่มีพรหมแดนไปไหน ความคิดในชั้น ๕ ความคิดในสัญญา ความคิดในข้อมูลมันไม่มีพรหมแดนไปไหน มันอยู่ในทรงขังของชั้นนะ

แล้วชั้นเห็นใหม่ ชั้นฆราวาส เพราะมันมีมาร มันมีอวิชา อวิชามันมีกิเลส กิเลสค้นหาความทะยานอยาก มันมีค้นหาความทะยานอยาก มันเป็นบ้า ๕๐๐ จำพวกเห็นใหม่ คนชอบ คนพอใจสิ่งใดมันก็แสวงหาสิ่งนั้น แสวงหาสิ่งที่มันพอใจ สิ่งใดที่ขัดใจมันมันก็ไม่พอใจ นี่ว่าไม่มีพรหมแดน

มันมีพรหมแดน มันโดนทรงขังไว้ ขังไว้ในชั้น แล้วเป็นชั้นฆราวาสแต่ถ้าเป็นผู้ที่สะอาดบริสุทธิ์แบบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าล่ะ มันมีทรงขังไหม? มันไม่มีทรงขัง เพราะฟองอวิชาโดนทำลายแล้วไง ฟองไข่นั้นโดนทำลายออกมา

เวลาเราเห็นสัตว์มันโดนขัง มันอึดอัดของมัน มันอึดอัดตั้งแต่ทรงขังนะ มนุษย์เราก็มเหมือนกัน มนุษย์เรานะ ถ้าเวลานักโทษเขาถูกขังจำคุก จำคุกขังเดี่ยว โคนขังเดี่ยว ถ้านักโทษเขาแหกทรงขังออกไปเห็นใหม่ เขาแหกทรงขัง เขาพยายามจะเอาตัวเขาเป็นอิสระ นั่นมันเป็นเรื่องของโลกนะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาจะ เสวยวิมุตติสุข สุขมาก สุขในหัวใจ สุขที่ว่าไม่ต้องอาศัยอะมีสสิ่งใดๆ เลยในหัวใจของเราเนี่ย มันพ้นจากทรงขัง แต่หัวใจเราอยู่ในทรงขังเห็นใหม่ มันก็เปรียบเทียบเอาสิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าสุขมากๆ เราก็จินตนาการว่าสุขมากๆ สุขที่ไหน สุขแบบเปรียบเทียบ สุขอย่างนี้มันเป็นความสุขอะไร? มันความสุขจากขั้นกับหัวใจกระทบกัน มันเป็นสุขในเวทนา แต่วิมุตติสุขมันเหนือการคาดหมายเหนือสิ่งต่างๆ ทั้งหมด เห็นใหม่ ความเหนืออันนั้นถึงเป็นธรรมแท้ใจ

ว่าธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมชาตินี้มันเป็นขณะที่ว่า สัพเพ ธมมา อนตตา สภาวะธรรมมันเป็นอนัตตา มันเป็นสภาวะที่แปรปรวนตลอดเวลา มันเป็นวิถี มันเป็นวิธีการ มันเป็นวิถีที่เราจะทวนกระแสเข้ามาหาใจเรา สิ่งนี้มันเป็นการเปรียบเทียบ มันเป็นหิ้นลับปัญญาไง ถ้าเรามีความหิ้นลับปัญญา ปัญญาที่รู้เท่า รู้เท่าสภาวะสัจจะความจริงอย่างนั้นเห็นใหม่ นี่สุขหนอๆ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ แล้วออกเผยแผ่ธรรมไป ออกเผยแผ่นะ

แล้วเผยแผ่ไปเผยแผ่กับใคร นี่ย้อนกลับไปนะ อาฬารดาบสเป็นอาจารย์ เป็นครูที่เคยสอนเคยไปเรียนกับเขา เพราะจิตเป็นสมบัติ ผู้ที่จะตรัสรู้ธรรม ผู้จะรู้ธรรมต้องมีพื้นฐาน ต้องมีหัวใจ ใจ หัวใจที่มันมีความสงบของใจ จะไปสอนอาฬารดาบสก็ตายเสียแล้ว น่าเสียใจมาก ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม อาฬารดาบสยังมีชีวิตอยู่ จะมีโอกาส เพราะอะไร เพราะมีผู้ที่พร้อม เห็นใหม่ ถึงมองแล้วย้อนไปดู

พุทธกิจ ๕ เล็งญาณ สัตว์โลกเข้าไปตาข่ายของญาณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปสอนปัญจวัคคีย์ ขณะที่สอนปัญจวัคคีย์เพราะปัญจวัคคีย์ได้อบรมบ่มเพาะทำความสงบของใจมากับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๖ ปี เห็นใหม่ จิตมันมีพื้นฐาน เวลาไปแสดงธรรม ชัมมจักฯ “เทวเม ภิกขเว ทางสองส่วนที่ไม่ควรเสพ” ทาง ๒ ส่วนนะ อตตกิลมถานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค แล้วอะไรเป็นอตตกิลมถานุโยคละ อะไรเป็นกามสุขัลลิกานุโยคละ

เราก็ตีความกันไป อตตกิลมถานุโยค ทำตนแล้วมันลำบากเปล่า กามสุขัลลิกานุโยคคือชุ่มอยู่ในกาม...กามของใคร กามของใคร กามของการแสดงอาการของเราหรือ กามของกิเลสของเรา หรือ มันเป็นความสงบจริงหรือ มันเป็นอตตฯ จริงหรือ? มันไม่มีความจริงสักอย่างหนึ่ง เพราะเราเอายุคสมัยไปคาดหมาย เอากิเลสของแต่ละบุคคลไปคาดหมายเห็นใหม่

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการกับปัจฉิมวัย เพราะปัจฉิมวัยมันมีมุมมองอย่างไร เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมานอนอยู่ ปัจฉิมวัยก็เห็นอยู่ อุปัฏฐากอยู่ ขณะที่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทรงมานอนไหน นี่อดีตภิกษุโยค ทรงมานอนนี่เน่าเลย อดอาหาร กลืนลมหายใจ ทำมาทุกอย่าง ผู้อุปัฏฐากอยู่ ภาพในใจของปัจฉิมวัยชัดเจนนมาก

แล้วขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นว่ามันไม่ใช่ทาง ออกมาเสวยอาหารของนางสุชาดา ทำให้ปัจฉิมวัยหมดอาลัยตายอยากเลย “หมดโอกาสแล้ว เราหมดโอกาสแล้ว” สิ่งนี้เพราะปัจฉิมวัยเห็น เห็นใหม่ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการ “เทวเม ภิกษเว ทางสองส่วนไม่ควรเสพ” มันชัดเจนน พอมันชัดเจนนเห็นใหม่ แล้วทางอะไรละ ทางอะไรที่จะเป็นทางตรงละ ทางอะไรที่ว่าจะออกจากกิเลสละ

มัชฌิมาปฏิปทา มัชฌิมาปฏิปทาเกิดจากอะไร? ญาณ อุทปาติ ปญญา อุทปาติ วิชชา อุทปาติ อาโลโก อุทปาติ ถ้ามันรวมตัวเห็นใหม่ ญาณมันเกิด ปัญญามันเกิด ปัญญาอะไรมันเกิดละ เวลาเทศนาไป เทศน์เรื่องธัมมจักกั เห็นใหม่ กิจที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทำ กิจ ๑๒ ถ้ายังไม่ทำนะ กิจจญาณ สัจจญาณ สิ่งที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ปฏิญาณตนว่า “เราเป็นศาสดา เราเป็นพระอรหันต์ เราสิ้นจากกิเลส” กิเลสมาจากในหัวใจอย่างไร เวลาเทศนาว่าการไปปัจฉิมวัยฟังไปด้วยเห็นใหม่ บุญวาสนาไม่เท่ากัน พระอัญญาโกณฑัญญะ ผู้ที่สะสมบุญบารมีมาเป็นสงฆ์องค์แรกของโลก

“สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งทั้งหลายย่อมดับไปเป็นธรรมดา”

สิ่งที่เป็นธรรมดาเห็นใหม่ ความเข้าใจผิด ความคับข้องหัวใจ ที่มันเป็นทรงช้างในหัวใจนี้ มันก็เกิดดับกับใจ แต่มันไม่ใช่ใจ มันเป็นทรงช้างใจ สิ่งที่เป็นทรงช้างใจมันขังไว้เนี่ย ขนาดอุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ ๖ ปี ความเป็นทรงช้างอย่างนี้มันเกิดมันดับ มันเกิดมันดับเพราะอะไร เพราะมันเป็นธรรมชาติของเขา แต่เพราะมันมีต้นหาคความทะยานอยาก เพราะความไม่เข้าใจ มันก็ไปยึด ยึดโดยหัวใจใจ

เวลาความเห็นจริง โดยมรรคญาณ สิ่งนี้เห็นสัจจะความจริง กิจจญาณเกิด การกระทำเกิด ใจมันเกิด มีการกระทำ มีความเป็นไป สิ่งนี้เวลาบรรลุนิพพานขึ้นมา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ

เจ้าปลื้มใจมาก “อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ พยานเราเกิดขึ้นมาแล้วหนอ สงฆ์องค์แรกเกิดขึ้นมาแล้วหนอ” เทศนาว่าการไปจนสำเร็จทั้งหมด เป็นพระอรหันต์ทั้งหมด

ไปเทศน์กับยสะเห็นไหม จนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สงฆ์ พระอรหันต์เกิดขึ้นมา ๖๑ องค์ รวมทั้งองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เผยแผ่ธรรม โลกนี้เร้าร้อน “ในสโมสรสันนิบาต ทุกดวงใจว่าแห่ว” มันเป็นเรื่องที่ทุกข์ยากมาก ความทุกข์ของใจนะ ใจมันโดนขังอยู่นี้มันทุกข์ยาก มันเดือนร้อน มันบีบบี้สีไฟในหัวใจ “เธออย่าไปในทางเดียวกัน ให้แยกจากกันไป อย่าไปเดินไปซ้อนกัน” เห็นไหม ให้แยกกันไป “เพราะเธอพ้นจากบ่วงที่เป็นโลก บ่วงที่เป็นโลกกับบ่วงที่เป็นทิพย์” เวลาทรงขังมันมีขังทั้งบ่วงของโลกและบ่วงที่เป็นทิพย์นะ

บ่วงที่เป็นทิพย์ ทรงขังที่เป็นทิพย์ ทรงขังที่เป็นในหัวใจ มันก็ขังหัวใจนั้นไว้เหมือนกัน สิ่งที่มีมันเกิด นี้อวิชชา อวิชชาเป็นทรงขังเห็นไหม เวลาเรามองสัตว์ สัตว์ถ้าเราขังมันมันก็คืนรน มันก็อยากออก ถ้ามันปล่อยออกมามันก็มีความสุขของมัน เรานี้จิตที่เกิดตายๆ มันโดนขังอยู่โดยอะไรล่ะ? มันโดนขังอยู่ในอวิชชา

อวิชชาที่เกิดที่ตาย เห็นไหม กามภพ รูปภพ อรูปภพ อวิชชา ๓ อวิชชาเป็นที่เกิดของจิต มันเป็นทรงขังจิตอยู่นี้ จิตนี้โดนขังนี่ขังอยู่ สิ่งนี้เอาอะไรมาขังมัน เพราะอะไร เพราะมันมีกรรม กรรมการเกิด เวลามีการเกิด เวลาทำบุญกุศล ทำบาปอกุศล มันก็เกิดในอวิชชา มันหมุนเวียนไปในอวิชชา เห็นไหม มันก็เกิดตายๆ ไปในอวิชชา เกิดตายในอวิชชามันก็เป็นภพชาติหนึ่ง แล้วว่าเป็นภพชาตินั้นก็เป็นภพชาติที่เกิดขึ้นมาแล้ว มันก็อดอัด มันก็คับข้องใจ สิ่งนี้เป็นทรงขัง

เวลาย้อนกลับมาเกิดเป็นมนุษย์ ภพของมนุษย์ล่ะ ถ้าเราเกิดเป็นมนุษย์เห็นไหม อะไรเป็นทรงขังเรา? ก็ร่างกายนี่ทรงขังเรา หัวใจอยู่ที่ไหน? หัวใจอยู่ในร่างกายนี้ไง มันขังอยู่ในนี้เห็นไหม สิ่งที่เกิดขึ้นมันตั้งแต่มูกกว้างออกมา แล้วก็ย้อนแคบออกมา ย้อนกลับมาที่ใจของเรา ถ้าใจย้อนกลับมาถึงใจของเรา ถ้าเราฟังธรรม นี่ไง ธรรมอยู่ที่นี้ไง ธรรมชาติเป็นธรรมะ ลัจจะเป็นธรรมะ เขาคุณน้ำมันกัน เขาทำธุรกิจกันนะ เขาคุณแร่ธาตุขึ้นมา นี้ เขาร่ำรวยมหาศาลนะ ธรรมชาติๆ เขาเอาสิ่งที่เป็นธรรมชาติ เอาแร่ธาตุมาเป็นประโยชน์เขามหาศาลเลย

แล้วธาตุรู้ของเราล่ะ ธาตุรู้ในสัจจะความจริงของเราเนี่ยมันอยู่เห็นไหม สิ่งที่ว่ามันโดนปกคลุมไว้ด้วยอวิชชา ด้วยกิเลสเนี่ย ถ้าเราเอาสิ่งนี้เป็นประโยชน์กับเรา ธาตุธรรมชาติจากภายนอก ธาตุของโลก โลกของอวิชชา โลกนี้เป็นอนิจจัง โลกนี้จะเปลี่ยนแปลงสภาวะ จะเปลี่ยนแปลงไป

ตลอดเวลา แต่โลกของใจละ โลกธาตุภายนอก โลกธาตุภายในเห็นใหม่ โลกนอก โลกใน โลกนอกคือวิญญูะ โลกภายในคือโลกของหัวใจ ถ้ามันมีภาวสวะ มันมีภพอยู่นี้ กรงขังอันนี้สำคัญมาก

เพราะกรงขังนี้มันขังใจไว้ อวิชชาปกคลุมหัวใจไว้ แล้วพอมันขังขึ้นมาเราก็ไม่รู้จักเลย แล้วเราศึกษาธรรม ศึกษาโดยนกกแก้วนกงุนทอง เห็นใหม่ นกแก้วนกงุนทอง ปฏิบัติก็ปฏิบัติแบบโลกๆ ปฏิบัติแบบโลกๆ ก็ปฏิบัติเอาสัญญาอารมณ์ เอาความเป็นไปของโลก เอาความเป็นไปของอวิชชามาครอบงำการปฏิบัติของเรา มันขังขั้บขังซ้อน ขังโดยอวิชชา โดยความไม่รู้ อวิชชาคือความไม่รู้ในหัวใจ มันก็ขังไว้ชั้นหนึ่ง ไปศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้นมา เป็นสุขุมขปัญญา แล้วกิเลสไปยึดก็ขังอีกชั้นหนึ่ง

เวลาประพาศปฏิบัติยิ่งผูกขาผูกเอาไว้เลยนะ เคนจงกรมก็คิด ทำนี่ก็คิด ต้องทำให้เป็นปรมาตถธรรม...มันเป็นสัญญาอารมณ์ไปหมด มันขังขั้บขังซ้อนนะ การที่ปฏิบัติจะเป็นการปฏิบัติเพื่อจะชำระกิเลส มันเลยกลายเป็นปฏิบัติเพื่อยึดกิเลสไว้ กลัวผิดกลัวพลาด...มันจะผิดจะพลาดอย่างไร การประพาศปฏิบัติ เห็นใหม่ ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ

ในเมื่อมีการปฏิบัติ ปริยัติศึกษามา เราเรียนวิชาการทางโลกมา เราจะศึกษา เราเรียนมา จบอะไรมาก็แล้วแต่ ทำงานตามวิชาชีพของตัวเอง แล้วมันจะเป็นอย่างไรที่ศึกษามาใหม่? มันมีตัวแปร มันมีกรรม มันมีเวร มีต่างๆ มหาศาลเลย แล้วเราทำของเราไปนี่ ประสบการณ์ชีวิต ผู้ประสบความสำเร็จก็มี ผู้ที่ไม่ประสบความสำเร็จก็มี นี่มันเป็นภาคปฏิบัติ คือเราปฏิบัติของเรา ในเมื่อมันจะผิดจะถูกเราก็พยายามทำของเรา

“ศีล สมาธิ ปัญญา” ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามาได้ เห็นใหม่ ถ้าเป็นการปฏิบัติทางโลก ทำกันเป็นสิ่งที่เป็นพิธีกรรมนะ ปฏิบัตินี้เป็นแค่พิธี ทำเกิดทำแต่พิธีกรรมไป กลัวมันจะผิดจะพลาด แล้วก็ทำเป็นกรงขัง ขังโดยเอาดีขังใจไว้ ขังใจไว้ เอาดีขังนะ ขณะที่จิตมันเจริญ จิตมันดีนี้ เราจะว่า “นี่ก็เป็นธรรมะ สิ่งนั้นก็เป็นความทุกข์ สิ่งนี้ก็มีความเข้าใจ โลกสภาวะแบบนั้นมันก็ไม่เดือดร้อนไปกับเขา”

เวลามันเสื่อมนะ หมดเลย เป็นโจรสลัดนี่นะ มันจะปล้นจะฆ่า มันจะทำลายใครก็ได้ ในเมื่อใจมันเสื่อม ใจมันหยาบมา นี่เพราะอะไร เพราะการประพาศปฏิบัติมันเข้าไม่ถึงแก่น มันเข้าไม่ถึงธรรมะไง ถ้ามันเข้าถึงธรรมะนะ มันจะเห็นเลย กายวิเวก จิตวิเวก ถ้าจิตมันไม่วิเวก มันสกปรก

โสมมอย่างนั้นมันจะไปทำอะไรของมัน มันก็เหมือนกับเราเอาความสกปรกซุกซ่อนไว้ใต้พรมตลอดไป

นี่ก็เหมือนกัน ในเมื่อสิ่งที่ในหัวใจเรามันเป็นบาปอกุศลอย่างนี้ มันเป็นที่ซ่อนอยู่ในหัวใจอย่างนี้ แล้วเราถ้าไม่มีศีล ไม่มีศรัทธาความเชื่อ ถ้ามีศีลศรัทธาความเชื่อ มันมีความสำนึก ถ้าคนมีความสำนึก จะทำอะไรที่เป็นความผิดพลาดนี้มันเห็นผลไง ไฟจับที่ไหนมันก็ร้อน ถ้าเราทำผิดพลาดขึ้นไป ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติมันต้องชื้อตรงชื้อสัตย์เห็นไหม

เรามีสังฆะ ชุกคัตถ เราคือชุกคัตถ เราถือเพื่ออะไร? ถือเพื่อขัดเกลากิเลส ตัวกิเลสมันตัวปลิ้นปล้อน ตัวมันตัวคึกคะนอง ตัวที่มันต้องการตามความสะดวกสบายของมัน มันอยู่ในใจของเราตลอดเวลา แล้วเราจะไปเทียบเคียงกับมัน เห็นไหม มันต้องมีวินัย มีธรรมวินัยเป็นที่ก้าวเดิน ปฏิบัติเครื่องดำเนิน เราถึงปฏิบัตินะ เห็นครูบาอาจารย์ใหม่ ข่าวกององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ข่าวกองครูบาอาจารย์เห็นใหม่ องค์นั้นสำเร็จ พระสารีบุตรสำเร็จที่เขาภิษณูกององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่โคนต้นโพธิ์ ริมแม่น้ำเนรัญชรา นี่มันมีข่าวของคนอื่น แล้วเราประพฤติปฏิบัติเราก็ต้องเอาอันนั้นมาเป็นแบบอย่าง

เดี๋ยวนี้ละ กาลเวลามันเปลี่ยนแปลงไป แล้วเราอายุคสมัย เอาความคิดของเราไปเปรียบเทียบกับ เทคโนโลยีสมัยโบราณนะ กว่ามันจะเกิด มันเป็นสังคมเกษตร มันสังคมเกษตร เขามักันอยู่อย่างนั้นมายาวนาน แต่ในปัจจุบันนี้เทคโนโลยีมันเจริญ สื่อสารต่างๆ นี้เข้าใจกันหมดเลย แล้วก็ว่าตัวเราเป็นปัญญาชน เราต้องไปปฏิบัติด้วยภาคปัญญา ต้องไม่ทำให้เป็นอรรถกถาญาณุโยค

มันจะเป็นอรรถกถาญาณุโยคที่ไหน ในเมื่อมันเป็นปฏิบัติเครื่องดำเนิน มันเป็นที่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติเป็นธรรมและวินัยไว้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นเจ้าของศาสนา เป็นผู้ทดสอบมากับองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง แล้ววางธรรมและวินัยไว้ ผู้ที่ปฏิบัติตน ผู้ที่ว่าเป็นคนพบทางสายกลาง มัชฌิมาปฏิปทา แล้ววางธรรมวินัยไป มันจะเป็นสิ่งที่ เป็นอรรถกถาญาณุโยค มันเป็นไปได้อย่างไร

แต่กิเลสของเรามันก็ว่าเป็นอรรถกถาญาณุโยค ทำอะไรก็ได้ มันจะเป็นความลำบากเลย มันจะนอนจมกับขี้โลก ขี้โครธ ขี้หลงนี่ มันจะนอนจม แล้วว่าสิ่งนี้มันเป็นมัชฌิมาปฏิปทาของกิเลสใจ ถ้ามัชฌิมาปฏิปทาของกิเลสมันก็เชือกกันไปในะ การประพฤติปฏิบัติมันก็เลยไม่มีความ

เข้มแข็ง ไม่มีกรอบ ไม่มีสิ่งที่เราจะก้าวเดินไปเห็นใหม่ มันก็อ่อนแอ สิ่งที่อ่อนแอ น้อยเนื้อต่ำใจ เวลาปฏิบัติไปนะ มันไม่ใช่ปฏิบัติวันสองวันแล้วมันจะรู้เรื่องหรือก วัฏฏะนี้มันยาวไกลนะ คุณใช้เวลามันขังเราไว้ในร่างกายเรานี้ ในร่างกายเราเจ็บไข้ได้ป่วย อึดอัดขัดข้องใหม่ แม้แต่หัว แม้แต่ร่างกายมันต้องการขยับถ่าย มันก็มีความอึดอัดขัดข้องแล้ว แต่มันทำกันจนเป็นนิสัย ทำกันจนเป็นสัญชาตญาณ มันก็ว่าสิ่งนี้ไม่เป็นความทุกข์ใจ มันน่าสลดสังเวชนะ

เวลาจิตเห็นใหม่ จิตนี้เป็นนามธรรม ที่เราจะไม่สามารถที่เราจะรู้จักจิตได้เลย แล้วขณะนั้นจิตมันอยู่ในร่างกายนี้ แล้วเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นใหม่ว่า “สุขใดเท่ากับความสงบของจิตนี้ไม่มี” แล้วจิตนี้ถ้ามันมีการปลดปล่อยตัวของมันเองออกมาได้ด้วย ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ ถ้าเป็นธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ธรรมและวินัย ถ้ามันถูกต้อง เห็นใหม่ ถูกต้องชอบธรรม

ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะรื้อค้น รื้อให้เราเห็นเป็นสัจจะความจริง ขึ้นมาจากภายในหัวใจของเรา เป็นธรรมะของเรา สมาธิในพระไตรปิฎกก็เป็นชื่อสมาธิ กิเลสก็เป็นชื่อของกิเลส วิมุตติสุขขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นสมบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าทั้งหมดเลย เราแค่ไปศึกษามาแล้วก็สร้างภาพว่าใจจะเป็นสภาวะแบบนั้น มันเป็นไปได้

ในการประพฤติปฏิบัติของเรามันถึงว่า ประพฤติปฏิบัติถ้ามันจิตสงบเข้ามานะ มันจะเห็นโทษ เห็นโทษของการยึดติดนะ คุณ เวลาเราจะทำอะไร นักโทษเขาจะแหกคุกแหกกรงขัง เขาต้องวางแผนของเขาขนาดไหน เขาถึงจะแหกกรงขังของเขาออกมาได้

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราจะทำให้เรามีความเชื่อมั่นในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะมีศรัทธาความเชื่อมั่น ถ้าเชื่อมั่นแล้วเราจะต้องรื้อสัจธรรม สัจจะ เราจะทำลายกรงของเรา เราจะทำลายอวิชชา ถ้าเรามีคำบริกรรม มีสติสัมปชัญญะ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ หรือว่าใช้คำบริกรรมนี้ แล้วกำหนดพุทโธๆ เข้ามา ถ้าจิตมันสงบเข้ามานะ จิตมันสงบเข้ามา ความสงบของจิต เวลาจิตมันมีความสงบที่ว่า “สุขใดเท่ากับความสงบไม่มี” ในขั้นของแก่สมาธินี้แหละ มันไม่ใช่ขั้นของทำลายกรงขังหรือ

แค่ขั้นของสมาธิ ทำความสงบเข้ามา มันจะเป็นความตื่นตื่น ความสุขนะ เศรษฐี มหาเศรษฐีขนาดไหนก็แล้วแต่ เขาไม่สามารถซื้อสมาธิซื้อปัญญาได้เลย แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติเข้า

ไปนะ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา มันมีกำลังของมันนะ มันไม่ใช่ “ว่างๆ ว่างๆ” อย่างที่เขาพูดกันนั้นหรอก ถ้าว่างๆ อย่างนั้น เรานะ เรากำเงินในมือเรา มือเรานี้เป็นเงินแท้ แล้วเราจะรู้ไหมว่าเรากำเงินที่บาทที่สตางค์ เรากำของเราเอง เงินในมือเรานี้เราจะต้องไปถามใคร

สมาธิก็เหมือนกัน ถ้ามันมีความสงบของมันเข้ามา มันมีกำลังของมันนะ มันไม่ต้องไปถามใครว่า “ว่างๆ ว่างๆ” มันไม่ต้องถามใครเลย ชั้นของสมาธิเห็นไหม แต่มันเหมือนกับทาสนะ สมัยเขาเลิกทาสกันเห็นไหม เขาเลิกทาสเพราะอะไร เพราะว่าสังคม ในเมื่อสังคมมันเจริญขึ้นมา ปัญญาของคน นี้สังคมเจริญขึ้นมา คนเราเสมอกันโดยเสมอภาค เขาก็เลิกทาส

แต่เวลาจิตมันสงบเข้ามา นี่มันเข้าไปถึงตัวของจิต มันจะทำลายทรงช้าง ทาสที่เขาเลิกทาสแล้วมันเอาตัวเองรอดไม่ได้ไง ทาสที่เขาเลิกแล้วนะ เขาเลิกทาส ทาสมันจะมีความพอใจมากกว่าชีวิตเราจะเป็นอิสระ แต่ไอ้หัวใจนี้เวลาจิตมันสงบขึ้นมาแล้วมันทำอะไรไม่เป็น ในเมื่อมันวิปัสสนาไม่เป็น มันทำอะไรไม่เป็น ขนาดที่ว่าเราจะทำลายทรงช้างของใจนี้ เวลาจิตมันสงบเข้ามาตัวใจนี้มันยังไม่รู้จัก แล้วมันยังไม่สามารถยกขึ้นวิปัสสนา จะทำลายทรงช้างที่เป็นทิพย์ไง

ทรงช้างที่เป็นโลก เวลาคนตายเขาทำตราสัง ห่วงบุตร ห่วงภรรยา ห่วงสมบัติ นี่เป็นคติธรรม แต่ก็ทำกันจนเป็นประเพณี ต้องตราสัง เดี่ยวผีมันจะดูเห็นไหม แล้วก็ต้องทำกันเป็นประเพณี เขาให้ทำให้เสร็จๆ จะได้กลับบ้าน เห็นไหม นี่คติธรรม ประเพณีเขาวางมาให้เราเข้าใจ เวลาเวียนรอบเมรุ กามภพ รูปภพ อรูปภพ เอ็งจะต้องเกิดต้องตายอยู่อย่างนี้ เอ็งจะต้องผูกบ่วงของโลกไง แล้วจิตมันก็เวียนตายเวียนเกิดตามสิ่งที่ทำดีและทำชั่ว มันจะเป็นสภาวะแบบนั้นไป คนมั่งมีศรีสุข คนได้ทำบุญกุศลมามันก็ต้องสนองตามนั้น อันนั้นมันเป็นสัจจะความจริงนะ ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แต่ภพชาติใด ในชีวิตเราชีวิตเดียว เราเกิดมามันยังมีสูงๆ ต่ำๆ ลุ่มๆ ดอนๆ ในชีวิตของเราชีวิตหนึ่ง เดียวก็คิดดี อารมณ์ก็ดี เดียวก็คิดทำร้ายตัวเอง ทำร้ายคือทำลายโอกาสตัวเองไง

นี่เราเป็นนักรบนะ เราเป็นนักรบ เขาทำธุรกิจกันทั้งโลกเห็นไหม เขาทำมาเพื่อใคร? เขาทำมาเพื่อเลี้ยงปากเลี้ยงท้อง เขาทำมาเพื่อชื่อเสียงตระกูลของเขา ไอ้เรานี้นะ ทำบุญ ศากยบุตรพุทธชิโนรส ศากยบุตรนะ บุตรขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วศากยบุตร บุตรของลัทธิชาวลัทธิเลยละ แล้วเราบวชขึ้นมาเห็นไหม บวชมาแล้วเราไปรบกับใคร? เราจะรบกับกิเลสของเราเอง เราจะทำทรงช้างที่เป็นทิพย์ไง

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นใหม่ ทรงช้างที่เป็นโลก บ่วงของโลกที่เป็นโลก บ่วงที่เป็นทิพย์ ถ้าเราทำบุญกุศลเราก็ไปติด นี่ทำบุญกุศล เราเกิดดี เราเกิดมามีบุญกุศล ไปเกิดเป็น เทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหมก็แล้วแต่ หรือเกิดมาเป็นมนุษย์ เป็นผู้ที่มิฐานะเห็นใหม่ นี่บ่วงของโลก และบ่วงของทิพย์ มันไปติดหมดละ ติดในวิญญะไง นี่ทรงช้างของธรรมชาติมันเป็นสภาวะ แบบนั้น

โลกนี้มีนะ นรกสวรรค์มีอยู่โดยธรรมชาติของเขา สิ่งที่มีอยู่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรม ว่าธรรมที่มีอยู่ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ของดั้งเดิม แต่เราไม่มีปัญญา ผู้ที่ตรัสรู้เองโดยชอบ มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระปัจเจกพุทธเจ้า เราเป็นสาวก สาวกนะ เป็นผู้ที่เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่มีบุญมหาศาล มีบุญมหาศาล เหมือนกับคนที่ เป็นโรคร้ายแล้วไม่มียารักษา มันต้องอยู่กันอย่างนั้นนะ ถ้าไม่มีองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาตรัสรู้ นะ ผู้ที่จะมาประพฤติปฏิบัติ ในเมื่อไม่มีไก่อเจาะฟองไข่ออกมา ผู้ที่เคย ทำลายทรงช้างนั้น เห็นวิธีการทำลายตรงทรงช้างนั้น แล้วบอกวางธรรมและวินัยไว้ให้เราก้าวเดิน ตามแบบวิธีการทำลายทรงช้างนั้นเห็นใหม่ นี่สาวก สาวกนะมีวิธีการ

ถ้าเราไม่ได้เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเห็นใหม่ สุกัททะมาถามว่า “ศาสนาไหนดีกว่าสุดยอดๆ”

“สุกัททะ เธออย่าถามให้มากไปเลย ศาสนาไหนไม่มีมรรค ศาสนานั้นไม่มีผลหรือ ในศาสนาไหนไม่มีวิธีการ ไม่มีกิจจะ ไม่มีสัจจะ ไม่มีสิ่งต่างๆ มันจะไปเอาผลมาจากไหน”

นี่เราเกิดมาพบพระพุทธศาสนา สิ่งที่เราศึกษามานี้ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค อริยสัจ ๔ สติ ปัญญา ๔ เราก็เข้าใจกันหมด แต่เข้าใจด้วยสัญญา ด้วยการปฏิบัติ ด้วยเอาสิ่งที่เป็นนามธรรมมาเป็นรูปธรรม แล้วก็ไปติดข้องกัน นี่ขงมันอีกชั้นหนึ่ง พอขงอีกชั้นหนึ่งเราก็โดนทรงช้างนี้ขงอีกทีหนึ่ง แล้วเราก็หลงตัวเองว่าสิ่งนี้เป็นภาคปฏิบัติ

ถ้าเราทำโดยสัจจะความจริง ความสงบ สัมมาสมาธิมันก็เกิดขึ้นมามีความสุขมาก สุขในสมาธิก็สุขมากจนผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเป็นผู้ที่อินทรีย์อ่อน ผู้ที่ไม่เข้าใจ จะเข้าใจว่าสิ่งนี้เป็นนิพพาน จะติดในสมาธิใจ ถ้าติดในสมาธิเห็นใหม่ โทษของมันมีหรือ สิ่งใดเหมือนกับยา มันมีผลข้างเคียง มีคุณและมีโทษ สมาธินี้มีความสุขมาก ถ้าคนที่อินทรีย์ไม่กำลังพอ จะว่าสิ่งนี้เป็นนิพพาน

แต่ถ้ามีอินทรีย์ละ มีอินทรีย์เห็นใหม่ เวลาจิตมันสงบขึ้นมา ถ้ามีอำนาจวาสนา ผู้ที่เห็นกาย โดยสังขจะความจริงก็มี ผู้ที่ต้องน้อมไปเห็นก็มี ขณะที่น้อมไปเห็น เห็นกาย น้อมไปๆ บอกว่า “สมาธินี้คิดไม่ได้ สมาธินี้ไม่มีปัญญา”...ในสมาธินี้คิดได้ ราพึงได้ ถ้าราพึงไม่ได้จะควบคุมสมาธิ ได้อย่างไร

เวลาจิตมันคิด เวลาฟุ้งซ่านไป ความคิดเป็นทรงช้างของใจ ขณะที่จิตมันฟุ้งซ่านไป มันให้ผลเป็นอย่างไร? ให้ผลเป็นความทุกข์ใจ ให้ผลเป็นความฟุ้งซ่าน เราวิตกวิจารณ์กับเรื่องต่างๆ ไป มันก็หลุดกระชากให้จิตนี้ทุกข์ยากไปกับมัน แต่ถ้ามีสติมีปัญญาอบรมสมาธิเข้ามาเห็นใหม่ เข้าใจ สิ่งต่างๆ ที่มันยุแหล่มา ที่มันคิดมานี้คิดซ้ำคิดซาก ความคิดนี้เป็นของเก่า ของบูด ของเน่าของ หัวใจ แต่มันก็คิดซ้ำคิดซากว่าเป็นของสดๆ ร้อนๆ มันก็ทุกข์ยากไปกับมัน เวลาใช้ปัญญาอบรม สมาธินี้เห็นโทษของมันแล้วปล่อยวางเข้ามา ใครเป็นคนปล่อยวาง ใครเป็นคนรู้

กำหนดพุทโธๆ ก็เหมือนกัน สิ่งที่อยู่พุทโธนี้รู้อาการของใจ เพราะใจนี้ธรรมชาติของมัน ต้องคิดออกไป ขณะที่มันคิดออกไปมันก็ให้โทษกับมัน “พุท” ก็คิดไปรอบหนึ่ง กว่าจะ “โธ” นี้ คิดไปรอบจักรวาล เราพุทโธๆ ให้ชัดเจนขึ้นมา สติสัมปชัญญะพยายามตั้งไว้เห็นใหม่ พุทโธๆ จนจิตมันสงบเข้ามา จะต้องพุทโธชัดเจน จิตสงบมันเป็นอาการของจิต มันจะมีผู้รู้ใจ ผู้รู้ว่าสงบ ผู้รู้ว่าปล่อยวาง ผู้รู้ว่าปล่อยอารมณ์ความรู้สึก มันมีผู้รู้ไปตลอด มันไม่ใช่ว่างๆ...ว่างๆ นั่นมันเป็น สัญญา มันเป็นสิ่งที่ว่า จิตคิดไปถึงพุทโธ พุทโธๆ แล้วพอจิตมันมีการเคลื่อนไหว แล้วเราก็มองสิ่งนี้ มันเป็นสมาธิ มันถึงไม่มีผู้รู้ มันถึงควบคุมไม่ได้ใจ

สมาธินี้ควบคุมได้ สมาธินี้มีผู้รู้ สติจะรู้ทันตลอดเวลา ถ้าจิตมันสงบเข้ามา ถ้ามันน้อมไป น้อมไปเห็นกาย เวทนา จิต ธรรม เห็นใหม่ ทาสที่เขาเลิกทาสแล้ว มันจะมีสิ่งที่ว่าพยายามเลี้ยง ตัวเอง สร้างฐานะของตัวเองขึ้นมา เราเป็นทาส เขาเลิกทาสกันมานานเนกาเลนะ ปลดปล่อยทาส ทาสไม่ยอมรับความเป็นไทใจ แต่ถ้าเราจะปลดปล่อยตัวเราเอง เราจะทำลายทรงช้างของ สักกายทิฏฐิ ความเห็นผิดของใจ ใจนี้มันเห็นผิดนะ เห็นผิดทั้งๆ ที่ธรรมขององค์สมเด็จพระ สัมมาสัมพุทธเจ้าก็บอกว่า “กายไม่ใช่เรา เราไม่ใช่กาย ตายแล้วจิตก็ต้องออกจากร่าง”

มันเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า จนเป็นประเพณีวัฒนธรรม แล้วเราก็กินแต่ปาก เหมือนนกแก้วนกขุนทอง นกแก้วนกขุนทองเห็นใหม่ “แก้วจ้าๆ” มันเข้าใจคำว่า แก้วจ้าใหม่ มันเข้าใจว่าพูดว่าแก้วจ้าแล้วเขาให้ผลไม่มัน มันพูดนี้มันพูดได้แต่มันไม่รู้เรื่อง นี้ก็

เหมือนกัน เราปากเปียกปากแฉะว่า “กายไม่ใช่เราๆ” มันก็หนักแค้นกษุณทองนะ มันไม่เข้าถึงความจริง มันถึงปลด มันถึงทำลายทรงความครอบงำของจิตนี้ไม่ได้ไง

แต่ถ้าเราใช้วิปัสสนาไป เหมือนกับว่าถ้าแก้วจาก็คือนกแก้ว แก้วจ๋า นกแก้วมันว่ามันมีศัพท์คำว่าแก้วจ๋า มันพูดเป็นคำทักทายเห็นใหม่ นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันวิปัสสนาเข้ามา มันสอนจิต จิตมันรู้ความหมาย มันรู้เหตุรู้ผล มันรู้ความเข้าใจของมัน ถ้ารู้ความเข้าใจของมัน นี่มันก็น้อมไปเห็นกาย วิปัสสนากาย วิปัสสนาเห็นใหม่ อุกคหนิมิต นิमितที่เกิดขึ้นที่จิตมันสงบแล้วไปเห็นนิमितขึ้นมา มันจะเห็นภาพต่างๆขึ้นมา...ไม่ต้องสร้างภาพ ไม่ต้องยึดติดว่าจะต้องเป็นอย่างนี้ มันจะเป็นปัจจุบันธรรม ถ้าจิตสงบเข้ามาเห็นสภาวะแบบใด นี่ให้เห็น ถ้าจิตมันสงบมีกำลัง สิ่งนั้นมันจะเห็นอยู่ นี่ถ้ามันเป็นเจโตวิมุตติ

ถ้ามันเป็นปัญญาวิมุตติ ถ้าจิตมันสงบเข้ามา ใช้ปัญญาอบรมสมาธิเข้ามา เวลามันสวายอารมณ์ เรารู้ว่าจิตมันสวายอารมณ์ สวายอะไร อะไรมันตัวเกิดก่อน เวทนาเกิดก่อน สัญญาเกิดก่อน สังขารเกิดก่อน อะไรเกิดก่อนก็ได้ ไม่ใช่ว่าจำเป็นว่าสัญญาจะเกิดก่อนตลอดเวลา มันอยู่ที่ขณะที่มันสวายอารมณ์ไป สิ่งที่เกิดขึ้นมา สิ่งใดเกิดขึ้นมา เพราะในสัญญามันก็มีสังขาร มีเวทนา เพราะสัญญา เราพอใจมันหรือเราไม่พอใจมัน ถ้ามันเป็นเวทนา มันก็มีสัญญา มีสังขาร ในสังขารมันก็มีทุกอย่าง มันรวมตัวกันมันออกไป มันก็เป็นอารมณ์ความรู้สึก เห็นใหม่ นี่ทรงขัง พอออกเป็นความรู้สึกไปมันก็ไปตามอารมณ์ความรู้สึก แต่ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิมันตามเข้ามา มันปล่อยวางเข้ามา มันเห็นของมันเห็นใหม่ จับได้วิปัสสนาแยกแยะไปอย่างนี้ นี่มันเป็นการฝึกปัญญา

นี่ฝึกทาส ฝึกทาสที่มันต้องให้นายทาสคอยเลี้ยงดูอาศัย เลี้ยงดูอาศัยโดยธรรมชาติ เราเกิดมาเป็นมนุษย์ไง เราก็หาอาหารการกิน เราก็เลี้ยงตัวเรามา สิ่งนี้มันฝึกฝนมา ถ้าเราวิปัสสนาของเราเข้าไป มันฝึกให้มันเป็นไป มันจะแหกทรง ทรงที่ขังใจตัวนี้ไว้ไง ถ้าจิตมันโดนขังไว้แบบนี้ มันโดนขังโดยอวิชา โดยความไม่รู้ โดยกิเลสค้นหาความทะยานอยากเห็นใหม่ วิปัสสนาบ่อยครั้งเข้าๆ ถึงที่สุดมันจะสมุจเฉตปหาน ถ้าไม่ถึงที่สุดนะมันปล่อยเหมือนกัน วิปัสสนาไปนี่มันจะปล่อย ปล่อยเป็นครั้งเป็นคราว นี่ตังคปหาน

การฝึกงาน การทำงาน คนที่ทำงาน ทำครั้งเดียวเสร็จใหม่ เว้นไว้แต่ขีปปาปัญญา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ปฐมยาม บุพเพนิวาสานุสติญาณ มัชฌิมยาม จุฑุปปาตญาณ นี่อดีต

อนาคต ขณะที่ว่าญาณสุดท้าย อาสวัภขญาณ ที่เดียวจบนะ สิ่งทีที่เดียวจบก็แล้วแต่ มันก็เป็นมรรค ๔ ผล ๔ เหมือนกัน

แต่ขีปภาปัญญาใจ ผู้ที่ทำงานตรัสรู้ง่าย...มี ง่ายนะ ง่ายเพราะว่าสร้างอำนาจาสนาเห็นใหม่ ถ้าอย่างนั้นจะทะลุเลย แต่ถ้าขณะที่เรา เวไนยสัตว์ เป็นผู้ที่คั่นคว่ำ การคั่นคว่ำของเรานะ การคั่นคว่ำ การต่อสู้กับกิเลส สิ่งทีต่อสู้กับกิเลสเห็นใหม่ กิเลส เราไปต่อสู้กับใคร กิเลสมันอยู่ที่ไหน ...มันก็ว่ากันไปตามเกม ว่ากันไปตามกิเลสมันหลอก

แต่ถ้าเราไปเห็นนะ กิเลสมันเป็นนามธรรม มันยึดมันถือมัน เราจับได้เราแยกแยะ แยกแยะ อุกคหนิมิต การเห็น ถ้าเป็นเจโตวิมุตติ มันจะเห็นสภาวะอย่างนี้มันเป็นปัญญา การเห็นแล้วการใคร่ครวญ การแบ่งแยก การทำวิภาคะ นี่คือปัญญา ปัญญาเพราะอะไร เพราะโลกทัศน์ภายใน สอนใจมัน ให้ใจมันเห็นว่า ทีเอ็งว่ากายๆ ทีว่านกแก้วนกขุนทองทีต้องมาปากเปือกปากจั่นนี้ ให้เอ็งเห็นต่อหน้า ให้เอ็งเห็นรู้จักศัพท์ ให้รู้จักความหมาย ให้รู้จักผลทีเขาสื่อความหมายกัน นี่มันเห็น

พอวิภาคะมันก็แยกแยะ แยกส่วน ขยายส่วน มันเห็นแล้วมันจะซึ่งใจมาก ซึ่งใจเพราะอะไร เพราะจิตได้สำนึกมันเข้าใจผิด ปากพูดไป แต่จิตได้สำนึก โดยจิตได้สำนึกมันก็ว่าคือเรา ให้มันเห็นบ่อยครั้งเข้ามันจะปล่อย ถ้ากำลังมันพอนะ มันปล่อยๆ ปล่อยเป็นตทังคปหาน การปล่อยอย่างนี้ไม่มีขณะจิต คือไม่มีบทรูป กรงขังนั้นเราไม่สามารถทำลายได้ แต่ขณะที่กรงขังมันยุบสลายลงหมดเลย

ขณะที่เป็นสมาธินะ ขณะที่เราเป็นสมาธิ เราพุทโธๆ นี่ พุทโธมันรู้อะไร ใครไปรู้พุทโธเห็นใหม่ เราก้ไม่เห็นพุทโธ เราก้ไม่รู้จักพุทโธ เพราะอะไร เพราะจิตมันเป็นนามธรรม เรารู้พุทโธไปเรื่อย สิ่งนี้มันอาศัยสัญญา อาศัยสิ่งต่างๆ ต้องหาใจให้เจอ ให้หาผู้ที่ต้องขัง ผู้ทีขังอยู่ในกรงมันอยู่ที่ไหน พุทโธๆๆ ไปนี้พอมันสงบขึ้นมา พอสงบเข้ามา ใครไปรู้พุทโธ แล้วพุทโธสงบนี้ใครเป็นผู้รู้ ผู้รู้ที่อยู่ไหน ผู้รู้นี้คือตัวจิต คือตัวจิตทีมันเป็นสากล มันเป็นสมาธิ

ขณะที่เราวิปัสสนา วิภาคะ แยกขยายส่วน เวลามันสมุจเฉทนะ กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ แล้วผู้ทีรู้ รู้ขณะที่ว่ากายเป็นกายแยกออกไป ทุกข์แยกออกไป จิตออกมานี้ แล้วผู้ทีรู้เห็นใหม่ ถ้าเป็นตทังคปหาน อารมณ์ไม่เป็นอย่างนี้ มันจะปล่อยเฉยๆ เหมือนกับทีเรากำหนดพุทโธๆๆๆ แล้วก็หายไปเลย ว่างไปเลย เห็นใหม่ มันไม่มีผู้รู้ว่ใครว่าง ถ้าเป็นสมาธินี้มันรู้ว่ว่าง แล้ว

ผู้รู้ว่าจะว่างนี้มันมีสติพร้อม พอสติพร้อมมันเป็นสัมมา มันเป็นสัมมานี้มันมีผู้ควบคุม มันเป็นผู้ที่จะยกขึ้นบริหารจัดการได้ คือออกเป็นปัญญาได้ เห็นไหม

ในวิปัสสนาก็เหมือนกัน ขณะที่เรากำหนดไป พอเรากำหนดพิจารณาไป แล้วเวลามันปล่อยเห็นไหม กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ นี่มันมีผู้รู้ ยถาภูตํ ญาณทสฺสนํ เห็นไหม นี่สิ่งที่เป็นทรงหัวใจเราแยกออกไป เราทำลายออกไป นี่ก็ยังคงเกิดในวิภวัญจะ ยังเกิดในวิภวัญจะเพราะอะไร เกิดในวิภวัญจะเพราะว่าพระโศคาบันยังต้องเกิดอีก ๗ ชาติ แต่วิภวัญจะมันรันเข้ามา เราไม่ใช่ทรงหัวใจของวิภวัญจะมันเกิดตายไม่มีต้นไม่มีปลาย

คนเกิด คนตายนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าย้อนบุพเพนิวาสานุสติญาณ เห็นไหม ผู้ที่เกิดตายๆ นี่ ๔ อสงไขย สร้างสมบุญญาธิการมาเป็นพระโพธิสัตว์ ๑๖ อสงไขย ๘ อสงไขย เวลาย้อนไปบุพเพนิวาสานุสติญาณนี้ไม่มีต้นไม่มีปลายเลย ไม่มีต้นไม่มีปลายเพราะอะไร เพราะกว่าที่เราจะเริ่มต้นว่าเราปรารถนาพระโพธิสัตว์ ปรารถนาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เริ่มต้นตั้งแต่จุดสตาร์ทมา แล้วก่อนที่จุดสตาร์ทนั้นไป มันไม่มีต้นไม่มีปลาย มันย้อนไปได้ มันไม่มีที่สิ้นสุดเห็นไหม

ถ้าโดยธรรมชาติของจิตมันจะหมุนตายอย่างนั้นไม่มีที่สิ้นสุด ถ้าตกรอกเวจีขนาดไหน มันก็อยู่ในนรกอเวจี แต่มันพันขึ้นมาแล้ว มันพันได้เพราะโลกนี้เป็นโลกอนิจจัง ความเป็นไปของวิภวัญจะนี้มันเป็นทรงหัวใจอันหนึ่งที่ว่าจิตมันต้องหมุนไปตลอดไป ขณะที่เราทำลายทรงหัวใจได้ส่วนหนึ่งเห็นไหม อีก ๗ ชาติเท่านั้นนะ ถ้ายังเวียนเกิดเวียนตายอยู่ แล้ว ๗ ชาติใครเป็นคนรู้ล่ะ? จิตที่มันเป็นนะรู้

ถ้าจิตที่มันเป็นแล้วมันไม่รู้ ไม่รู้ มันยังดังเลตงสัย มันจะรู้ธรรมได้อย่างไร มันจะไม่ใช่สติลัพท์ปรามาสหรือ ไม่เป็นการลูบการคลำหรือ ถ้าเป็นการลูบการคลำมันจะเป็นธรรมได้อย่างไร ถ้ามันจะรู้จริงมันจะลูบคลำไม่ได้ มันไม่ใช่สติลัพท์ปรามาส ไม่ใช่สติลัพท์ปรามาสเพราะอะไร เพราะมันเห็นการขาดไปของสักกายทิฏฐิ ทิฏฐิความเห็นผิมนี่มันขาดออกไป ในเมื่อมันขาดออกไป มันจะไปสงสัยตรงไหน เพราะมันขาดไปจากใจของเรา แล้วพอขาดออกไปจากใจเพราะของเราเราทำเสร็จแล้ว เราทำเรียบร้อยแล้ว มันจะสงสัยไปที่ไหน มันขาดหมด

สิ่งนี้มันเกิดอีก มันมีสิ่งที่เป็นทิพย์ สิ่งที่เป็นทิพย์ ขณะที่เกิดตายเห็นไหมเป็นทิพย์ แต่ถ้าเกิดในความรู้อีกในปัจจุบันนี้มันเป็นความรู้อีก มันเป็นอารมณ์ ถ้าวิปัสสนาต่อไป วิปัสสนาต่อไป

นี่สิ่งที่มันเป็นที่พิศ สิ่งที่เป็นที่พิศมันก็เป็นที่ยึดต้องได้ ขณะที่เราเริ่มต้นวิปัสสนา เริ่มต้นทำความสงบของใจ ถ้าเราทำความสงบของใจ...จิตอยู่ที่ไหน ผู้ที่โดนขังอยู่ที่ไหน? มันไม่รู้อะไรเลย ขณะที่รู้ นะ มันมหัศจรรย์ มันตื่นตื่น

สิ่งที่เป็นนามธรรม แต่ขณะที่ประพฤติกปฏิบัติไปมันก็เป็นสิ่งที่เป็นรูปธรรม สำหรับผู้ที่รู้จริง เห็นจริง รู้จริงเห็นจริงเห็นใหม่ อารมณ์ความรู้สึกเหมือนกับวัตถุเลย ยึดต้องได้ วิปัสสนาได้ แยกได้ ความรู้สึก ความคิดของเรานี้มันเป็นสภาวะแบบนั้นเลย แต่เป็นสภาวะแบบนั้นโดยนามธรรม โดยการแยกแยะของปัญญา ปัญญามันจะแยกแยะออกไปสิ่งต่างๆ เห็นใหม่ มันเป็นธรรมจักร จักรมันเคลื่อน ปัญญามันเคลื่อนมันหมุนไป นี่มันเห็นสภาวะแบบนั้น นี่คือผู้ที่ปฏิบัติจริงรู้จริง กิจจญาณ สัจจญาณจากหัวใจ มันเป็นสัจจะความจริงที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฎิญาณ ใจ ถ้าเราไม่รู้กิจจญาณ สัจจญาณนี้เราจะไม่ปฎิญาณตนว่าเราเป็นพระอรหันต์

แล้วเราประพฤติกปฏิบัติกัน แล้วเรารู้อะไร เราเห็นอะไร ถ้าเราเห็นเป็นสัจจะความจริง อย่างนี้ มันถึงเป็นประสบการณ์อย่างนั้น เวลาวิปัสสนาไปเห็นใหม่ เริ่มต้น คนทำงาน คนคล่อง ชำนาญ เหมือนเราขับรถ ถ้าคนขับรถด้วยความชำนาญ เราจะมีคามชำนาญ แต่ขณะที่เราฝึกหัด ขับรถใหม่ เราก็ต้องถอยหน้าถอยหลัง ถอยถูกไม่ถูกอยู่อย่างนั้นนะ

จิตก็เหมือนกัน ถ้ามันยังก้าวเดินไม่เป็นนะ มันยังวิปัสสนาไม่เป็น มันก็ยังถอยหน้าถอย หลังอยู่อย่างนั้น แต่ถ้ามันก้าวเดินเป็นเห็นใหม่ เหมือนกับเราปล่อยสุนัขออกจากกรง มันรู้จักเข้า จักออกจากกรง เพราะมันรู้ของมัน ขนาดสัตว์มันยังรู้ แล้วนี่จิต จิตของเราที่เป็นมนุษย์ที่เป็นสัตว์ ประเสริฐ สัตว์ประเสริฐเห็นใหม่ แล้วถ้าจิตมันมีหลักมีเกณฑ์ของมันจะว่าเหวโหล่มละ

มันไม่ไปกับโลกหรือ โลกนะ เขาอยู่กับแบบโลกๆ ผู้ที่ประพฤติกปฏิบัติ คูสิ สัปปายะ สถานที่วิเวก จิตวิเวก กายวิเวก เพราะอะไร เพราะมันเห็นคุณประโยชน์ ใจ ความสุขเกิดจากที่นี้ คนเรานะเกิดมานี้อายุมากอายุน้อยขนาดไหน ตายหมดละ สิ่งที่ตาย ตายไปแล้วเราเป็นชาว พุทธนะ แล้วเรามีอะไรติดมือเราไป

แต่ถ้าเราประพฤติกปฏิบัติเห็นใหม่ อริยทรัพย์ ทรัพย์จากภายใน ทรัพย์จากภายใน สิ่งที่เกิด มาเป็นที่พิศ สิ่งที่เป็นที่พิศมันก็เป็นทรงขง ขังให้เราเกิดเราตายอีกเห็นใหม่ ถ้าเราเกิดเราตายอีก สิ่ง ที่จะไปทำลายทรงขงจะทำอย่างไร จะทำอย่างไรมันก็เริ่มต้นเห็นใหม่ ครูบาอาจารย์สำคัญ สำคัญที่ว่า

เป็นผู้ที่ชี้นำ ผู้ที่คอยแนะนำเห็นใหม่ เราปฏิบัติของเราไป ความถูกต้องความผิดพลาดของเรามันมี
ทุกคน

การทำงานนะ แม้แต่ทำงานขนาดไหน ถ้าไม่ใช่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระ
ปัจเจกพุทธเจ้า สาวก สาวกะนั้นทำไปนะเสียเวลา

๑. เสียเวลา

๒. ถึงกับทำให้เราหลงทางได้

ถ้าหลงทางนะ ทั้งๆ ที่เป็นพระโสดาบันนี่ มันจะอยู่ของมันแค่นี้ แต่ถ้าเราปรารถนา
เหมือนกับพระอานนท์เห็นใหม่ พระอานนท์ขนาดที่ว่าเป็นพระโสดาบันแล้วนะ พยายามเก็บ
ข้อมูลจากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะปรารถนามาเป็นผู้อุปัฏฐาก ผู้ที่อุปัฏฐากเห็น
ใหม่ เก็บมามหาศาลเลย

เวลาประพฤติปฏิบัติไป เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรินิพพานไปแล้ว องค์
สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “อานนท์ เธอจะสำเร็จเมื่อวันทำสังคายนา” ขณะที่ประพฤติ
ปฏิบัติอยู่ คืนจะวันสังคายนา นี้มุนานะมาก พระโสดาบันนะ มุนานะเห็นใหม่ องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าบอกว่าจะตรัสรู้วันสังคายนา นี้ก็จะสังคายนาแล้ว แล้วปัญญาที่เก็บข้อมูลมาจาก
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมข้อไหนบ้างที่พระอานนท์ไม่รู้เห็นใหม่ รู้ไปหมด
วิเคราะห์หวัจยไปหมด แล้วไปไม่รอด จนถึงที่สุด เพราะการทำนะ ถ้าใครเคยก้าวเดินทางปัญญา ทำ
สมาธินี้ต้องพยายามตั้งสติพุทโธๆ ไป พยายามตั้งสติระคองไป แต่ขณะที่ปัญญามันออกก้าวเดิน
นะมันจะหมุนตลอดเวลา

นี่ก็เหมือนกัน นี่ก็ใช้ปัญญา แต่ปัญญาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง พระ
อานนท์ตรัสรู้ไม่ได้ จนปล่อยางนะ ขอพักเถอะ นี่สติปัญญาเป็นอย่างนี้ ปัญญาที่ว่าปรมาตถธรรมของ
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้แหละ แล้วพระอานนท์นี้เป็นพหูสูต เป็นผู้ที่จำมาก รู้มาก ชับ
สมว่าเป็นวิชาการ เป็นตำราที่จะต้องก้าวเดินตามนี้ ถ้าเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธ
เจ้าเป็นของยี่มนี้เป็นไปไม่ได้ เป็นไปไม่ได้เลย

จนพระอานนท์วาง ขอพักผ่อนเห็นใหม่ พอวาง ขณะที่ปัญญาของพระอานนท์กำลังหมุน
อยู่ที่นี่ วิปัสสนานี้ มันเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วมันมีเราเห็นใหม่ เรา

วิปัสสนาเราใช้ปัญญา เพราะจะสังคายนาอยู่แล้วนะ เราจะต้องตรัสรู้ จะต้องบรรลุธรรมจะเข้าไปทำสังคายนาเห็นใหม่ เห็นอย่างมาก ขณะที่ปัญญาหมุน เราทำงาน คนที่ทำงานเห็นใหม่ นักวิชาการหรือนักบริหารนี้จะเห็นอย่างมาก เพราะเป็นผู้กำหนดนโยบายเราต้องควบคุม

ถึงสุดท้ายแล้วนะ เห็นอย่างมาก ขอพักเถอะ เวลาปล่อยเห็นใหม่ ปล่อยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะมันเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นธรรมและวินัยที่พระอานนท์เก็บข้อมูลศึกษาไว้เป็นพหุสุตที่จะเข้าไปสังคายนา จะเรียบเรียงมาเป็นวิชาการเป็นธรรมและวินัยที่จะวางธรรมวินัยให้สาวกได้เป็นแบบอย่าง นี่ขณะที่มันเป็นประโยชน์ ถ้ามันเป็นแบบอย่างเครื่องดำเนิน

แต่ขณะที่ปฏิบัติก็มาทำของเราเห็นใหม่ พอพระอานนท์ปล่อยหมดเลย นี่ขอพัก พอเอนลงไป ขณะที่เอน ไม่มีตัวตน ไม่ใช่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้ว เพราะปล่อยธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปแล้ว ธรรมของพระอานนท์เกิดขึ้นเดี๋ยวนั้นทันที สำเร็จเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาเลย

ขณะที่ประพฤติกปฏิบัติ นี่กรงขัง ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่พระอานนท์เป็นพหุสุต ที่เวลาทำสังคายนา ถ้าไม่มีพระอานนท์ ไม่มีพระอุบาลีจะทำสังคายนามาได้อย่างไร ต้องมีพระอานนท์เข้าเด็ดขาด ต้องมีพระอานนท์เข้ามาถึงจะทำสังคายนา มา เพราะพระอานนท์เป็นพหุสุต เป็นผู้ที่จำข้อมูลได้ทั้งหมด ถ้าไม่มีข้อมูลดิบอันนี้มันจะมาทำสังคายนาได้อย่างไร

แต่ขณะที่ยังมีกิเลสอยู่ เป็นพระโสดาบัน ถ้ายังมีกิเลสอยู่ ยังข้ามกามราคะ ข้ามมานะ ๕ ความเทียบเคียงไม่ได้นี้ มันจะมีความเห็นส่วนตัวเข้าไปบวก เห็นใหม่ว่าจำมาอย่างนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศนาว่าการที่นั่น พุดกับใคร พุดอย่างไร แล้วเราเข้าใจว่าอย่างนั้นเห็นใหม่

แต่ถ้าขณะที่เวลาสำเร็จเป็นพระอรหันต์ขึ้นมาแล้ว สิ่งที่เป็นกรงขัง สิ่งที่เป็นกรงขังใจ สิ่งที่เป็นวิชาที่จะเทียบเคียงมันไม่มี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะเทศนาว่าการที่ไหน จะพุดอย่างไร มันเป็นเรื่องที่ว่าสะอาดบริสุทธิ์ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพุดอย่างไร เข้าใจอย่างนั้นเห็นใหม่ เวลาสำเร็จแล้ว ทำสังคายนา พระอานนท์กับพระอุบาลี ถึงเป็นผู้ที่จำข้อมูลแล้วสืบทอดมาถึงเราในปัจจุบันนี้ไง นี่ธรรมวินัยเป็นเครื่องดำเนินเห็นใหม่

“ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” เห็นวิธีการ เห็นการปฏิบัติ เห็นความเป็นไปของจิต จิตมันจะเป็นสภาวะแบบใด นี่ถ้าผู้ที่เคยผ่านงานมา ผู้ที่ทำมาเห็นใหม่ ชั้นของปัญญาเวลาหมุนขึ้นมา มันจะเห็นสภาวะแบบนั้น เวลาผ่านไป เห็นสักกายทิฏฐิความเห็นจริงแล้วนี่ น้อมไป ก็กาย เวทนา จิต ธรรม

แต่ถ้าเป็นโลกนะ...ก็ทำแล้ว กินข้าวแล้ว ทำไมต้องกินข้าวอีก ข้าวก็กินแล้ว วันต่อไปก็กินข้าวอีก กินข้าวทั้งนั้นนะ แต่ข้าวมันคนละมือ นี่ก็เหมือนกัน กายนอก ภายใน ภายในกาย กายของสักกายทิฏฐิความเห็นผิดในกาย แต่ถ้าวิปัสสนากายไป จับกายเหมือนกัน แต่วิปัสสนาไปมันลึกซึ้งกว่า ลึกซึ้งกว่ามันคนละภูมิ คนละภพ คนละชั้นเห็นใหม่

พระโศคาบัน พระสกิทา พระอนาคา พระอรหันต์ ความเป็นไปของจิต มรรค ๔ ผล ๔ ใจ บุคคล ๘ จำพวก แล้วบุคคล ๘ จำพวกมาจากไหนละ บุคคล ๘ จำพวก แล้วมัน ๘ คนหรือ ๘ คน นั้นมันเป็นเรื่องโลกๆ ใจ แต่บุคคลคนเดียวนี้ แต่มันเปลี่ยนแปลงวุฒิภาวะของจิต จิตมันเปลี่ยนแปลง จิตมันมีการพัฒนาของมันเห็นใหม่ ถ้าจิตมันเปลี่ยนแปลงขึ้นมา บุคคลเห็นใหม่ สกิทาคามรรค ถ้าจิตสงบแล้วน้อมไปเห็นกาย ถ้ามันเห็นกายได้ มันถึงเป็นสกิทาคามรรค

ถ้ามันเห็นกายไม่ได้ละ เห็นกายไม่ได้ มรรคมันก็ไม่เกิด นี่เราถึงต้องสร้างสมใจ ถึงต้องตั้งสติ แล้ววิปัสสนา ตั้งสติ ทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าจิตสงบเห็นใหม่ สมาธิมันคนละชั้น สมาธิของพระโศคาบัน กับสมาธิของพระสกิทาคามีก็ต่างกัน สมาธิของพระอนาคาก็ต่างกัน สมาธิของพระอรหันต์ก็ต่างกัน มันต่างกันตรงไหนละ

แล้วเวลาเกิดสมาธิ สมาธิเป็นอินไตย ความว่างเป็นอินไตย สมาธิเป็นสิ่งที่ว่าเสมอภาค สมาธิเป็นน้ำล้นแก้ว...ใจ สมาธิเป็นน้ำล้นแก้ว สมาธิคือสมาธิ แก้กิเลสไม่ได้หรอก แต่ถ้ามันเป็นสมาธิของพระโศคาบันเห็นใหม่ เพราะความสะอาดบริสุทธิ์ ใจของพระโศคาบัน กับใจของปุถุชนมันต่างกัน คูสิ ฤาษีชีไพรเวลาจิตสงบ เหาะเหินเดินฟ้าได้ ไปเห็นแก่ผู้หญิงเท่านั้นนะ จิตออกสัมผัส ตกเลยทันที เพราะเป็นปุถุชน เป็นพระโศคาบัน เป็นสกิทากี่เหมือนกัน เพราะจิตมันยังไม่ข้ามพ้นกามราคะ

ถ้าจิตข้ามพ้นกามราคะ พระอนาคาเท่านั้นเห็นใหม่ ถึงเข้านิโรธได้ เพราะอะไร เพราะสิ่งนี้มันกววนใจตลอดเวลา ถ้าในใจมันมีเหตุของมันอยู่ มันมีเชื้อของมันอยู่ ในเมื่อในใจเรายังมีเชื้อโรคอยู่ มันมีกรงอยู่ มันมีสิ่งต่างๆ ที่ครอบงำใจอยู่ ถ้าใจแล้วมันเป็นอวิชชาด้วย สิ่งที่เราเห็นมันเป็น

อวิชาเห็นใหม่ อวิชาคือตัวภพ คือตัวทรงที่เป็นทิพย์อันละเอียดใจ จิตนี้มันมีทรงขงหลายชั้นนะ ชั้นของสภิตา อนาคตามันเป็นอีกชั้นๆ หนึ่ง ทรงขงนั้นมิมหาศาลเลย มันถึงว่า กามภพ รูปภพ ที่ว่า เวลาเวียนรอบเมรุไป

เวียนรอบเมรุมันเป็นคติธรรม แต่ขณะที่ปฏิบัติมันเวียนกิเลส มันจะฆ่ากิเลส มันเห็นสังขารธรรม ภาวนามยปัญญา สัจจะความจริงมันหมุนเข้ามา หมุนเข้ามาถ้ามันเห็นกาย จับกาย วิปัสสนา วิปัสสนาแยกแล้วแยกเล่า แยกแล้วแยกเล่าเพราะอะไร เพราะว่าการแยก อะไรแยก? ปัญญาไป พอใจมันจับได้ ใจมันจับสภาวะของกายเห็นใหม่ กายนี้แหละ แต่กายคนละชั้น กายคนละชั้นจริงๆ

เราก้ว่ากายเหมือนกัน กายคนละชั้น อาหารมันยังมีความหยาบ มีละเอียดเลย กายก็เหมือนกัน มีคนละชั้นแล้วเราแยกขยายส่วน ขยายส่วนไปบ่อยๆ เข้า ความเห็นนะ มันกลับสู่สภาวะเดิมของเขา เห็นใหม่ น้ำเป็นน้ำ ดินเป็นดิน ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ แยกออกมา แยกบ่อยครั้งๆ ถึงที่สุดนะ ถึงที่สุดมันจะต้องขาด สมุจเฉทปหาน กามราคะ ปฏิฆะอ่อนลง นีว่าง ว่างมาก สุขมาก โลกนี้ราบหมด เห็นใหม่ โลกนี้ราบเป็นหน้ากลอง ราบหมดเลย เพราะสิ่งต่างๆ เกิดเกิดจากโลก

จิตก็เหมือนกัน มันอยู่สภาวะเดิมของเราเห็นใหม่ เวลาจิตเป็นสมาธินี้ ถ้าวิปัสสนาไม่เป็นเวลามันเสื่อมลงมามันก็เสวยอารมณ์เหมือนปลูชนเหมือนเดิมเห็นใหม่ ทาสที่เขาเลิกแล้ว เลิกทาสแล้วเขาให้สิทธิ์ ให้เสรีภาพแล้ว มันประกอบสัมมาอาชีวะ มันเลี้ยงตัวมันเองไม่ได้ ขณะที่เราออกวิปัสสนา นี่มันมีปัญหาของมัน มันสามารถมีสัมมาอาชีวะได้ มันสามารถตั้งตนขึ้นมาได้ มันสามารถหักทรงของใจออกไปได้ มันสามารถเป็นอริยทรัพย์จากภายในหัวใจของมันขึ้นมา มันสามารถหาอยู่หากิน จิตนี้มันพัฒนาขึ้นมาเป็นปัญญาของจิตดวงนั้น

แล้ววิปัสสนาเข้ามาจนดินเป็นดิน น้ำเป็นน้ำ ลมเป็นลม ไฟเป็นไฟ โลกนี้ราบหมดเลย มันหักทรงขงอีกชั้นหนึ่ง ทรงที่เป็นทิพย์เห็นใหม่ ในวิภูฏะ สิ่งที่เป็นวิภูฏะ กามภพ รูปภพ สิ่งต่างๆ นี้มันยังอยู่ในหัวใจ เวลามันหักออกไป ราบหมด มีความสุขมาก มันเห็นสังขารความจริงของใจดวงนั้น ถ้าใจดวงนั้น เห็นใหม่ นี่ทรงขงใจไป สิ่งที่เป็นทรงขงก็เป็นอวิชา มันก็ย้อนกลับไป ว่างขนาดไหน สุขขนาดไหน คิดได้นะ คิดได้เพราะอะไร เพราะว่ามันเป็นความลึกลับมหัศจรรย์ แต่ถ้าคนที่มีปัญญา มีวาสนา จะต้องก้าวเดินต่อไป ก้าวเดินต่อไป เพราะมรรค ๔ ผล ๔ เห็นใหม่ ถ้าว่าง

ขนาดไหน ว่างนี้เป็นอะไร? ว่างนี้เป็นอกุปกรรมนะ ว่างนี้เป็นว่างของพระสัทธาคามิ ว่างนี้ แต่
 กามราคะมันซุกอยู่ในความว่างนั้น

สิ่งที่เป็นทิพย์ กรงที่เป็นทิพย์นี้ละเอียดมาก สิ่งที่ละเอียดเห็นใหม่ ต้องปัญญาละเอียดเข้าไป
 ไป ถ้าสิ่งที่กิเลสมันละเอียด เป็นนามธรรมด้วย แล้วละเอียดเป็นชั้นๆ เข้าไปอีกด้วย แล้วเราจะใช้
 ปัญญาอยู่ชั้นเดียว ปัญญาที่ว่าเป็นสูตรสำเร็จเข้าไปจับต้องนี้มันเป็นไปได้อย่างไร มันเป็นไปได้
 หรือก มันถึงต้องจิตมันต้องสงบเข้ามาอีก ลึกเข้าไปเห็นใหม่

ถึงว่าสมาธิในโสดาปัตติมรรค สมาธิในสัทธาคามรรค สมาธิในอนาคามรรค สมาธิใน
 อรหัตตมรรค นี่ต่างกันหมด ต่างกันหมด วิธีการก้าวเดินมันถึงต่างกัน ความหยาบละเอียดมันถึง
 ต่างกัน สิ่งที่ต่างกันนี้เราทำของเรามันเป็นพื้นเพ มันเป็นชั้นเดียว เพราะอะไร เพราะมันไม่มีการ
 สมุจเฉทปหาน ถ้าไม่มีการสมุจเฉทปหานมันไม่มีการสิ้นสุดกระบวนการของการกระทำ ถ้าไม่ม
 การสิ้นสุดกระบวนการของการกระทำ มันก็คือปุณฺชนั่นละ มันก็คือสิ่งดั้งเดิมนั่นละ มันก็คือจิต
 ที่โดนขังอยู่นั่นละ อวิชชามันขังอยู่ แล้ววิชชามันเป็นสิ่งครอบงำอยู่ เวลามันแสดงตัวออกมา
 เหมือนเปลือกสัมผัสกับสัมผัส

ในเมื่อมันเป็นสัมผัสอยู่ในเปลือกสัมผัสนั้น เปลือกมันไม่ได้เกาะ มันจะจับต้องตรงไหนมันก็
 ต้องเป็นเปลือกสัมผัส ขณะที่จิตเป็นอวิชชาอยู่นี้ จิตที่ยังเป็นปุณฺชนอยู่ จิตที่ไม่ได้สมุจเฉทปหาน
 สมุจเฉทปหานคือปกเปลือกสัมผัสเป็นชั้นเป็นตอนเข้าไป ถ้าปกเปลือกสัมผัส เปลือกสัมผัสไม่มี เราจับ
 ไปที่สัมผัสมันจะไปโดนเปลือกได้อย่างไร มันไม่มีเปลือก มันก็ต้องโดนเนื้อสัมผัส

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าจิตมันเป็นปุณฺชนอยู่ จิตที่มันไม่สมุจเฉทปหานอยู่ จะคิดอย่างไร จะ
 ละเอียดลึกซึ้งขนาดไหนมันเรื่องกิเลสทั้งนั้น เรื่องกิเลสทั้งนั้นเลย เรื่องทรงหัวใจทั้งนั้นเลย แต่
 เพราะเราโดนกิเลสมันกระซิบไป กิเลสบอกสิ่งนี้เป็นธรรม สิ่งนี้เป็นสัจธรรม สิ่งนี้เป็นปัญญาของ
 เรา...ปัญญาโดยกิเลสทั้งนั้นนะ ปัญญาภิเลสอย่างนี้จะทำให้เราอยู่ในอำนาจของกิเลส ของวิญญู
 อยู่ในอำนาจของพญามารตลอดไปเลย

ขณะที่มันว่างขนาดไหน ถ้ามีปัญญาอย่างนี้เห็นใหม่ น้อมไปนะ ถ้าเห็นกายคราวนี้จะเป็น
 อสุภะ สิ่งที่ว่ากายเป็นอสุภะ ขณะที่เราพิจารณาสักกายทิฏฐิ สักกายทิฏฐิขั้นโสดาบัน ถ้าพิจารณา
 กาย มันเป็ย มันผุ มันพังขนาดไหน มันเป็ย มันพัง มันเหมือนกับสิ่งที่เป็นธรรมชาติเห็นใหม่
 ซากศพ สิ่งใดเนื้อสัตว์ที่ตายวางไว้มันต้องเน่าเป็ยเป็ยเป็ยเป็ยเป็ย เราจะเห็นสภาวะแบบนี้ไง มันก็

ยังกระเทือนหัวใจมหาศาลเลย ขณะที่วิปัสสนาไปเห็นไหม แล้วมันซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนมันปล่อย ปล่อยจนมันขาด วิปัสสนากายนี้มันจะคืนสู่สภาพของเขา

แต่เวลาจิตที่มัน โลกนี้ราบเป็นหน้ากลอง แล้วเวลามันย้อนไปเห็นกาย สิ่งที่เป็นอสุภะ อสุภะกับความเนาเปื่อยของสัkkายทิฏฐิมันต่างกันตรงไหน? ต่าง ต่างเพราะอะไร ต่างเพราะความ ผูกพันของใจ เพราะความยึดมั่นของใจ เรื่องระหว่างความรัก ความรักที่ไม่มีพรมแดนไง ขณะถ้า คิดถึงความรัก คิดถึงสิ่งที่เป็นกามราคะนี้ จะคิดเวลาไหน จะคิดอย่างไรก็แล้วแต่ จิตนี้มันจะดูดดื่ม จิตนี้มันจะต้องการ จิตนี้มันจะแสวงหาทันที เพราะอะไร

เพราะจิตมันเป็นกาม จิตนี้มันเป็นกามของมันเอง มันเป็นกามเพราะอะไร เพราะ โลกนี้เห็น ใหม คูลิ เวลามันเกิดในบ่วงที่เป็นทิพย์ มันเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม เห็นไหม เป็น เทวดานี้มันก็ยังเสพกาม เสพกาม กามที่เป็นทิพย์ไง สิ่งที่เป็นทิพย์ ใจมันถึงเป็นกามอยู่แล้ว มัน เป็นสภาวะอย่างนั้น

ถ้าจิตมันเห็นอสุภะ มันก็เข้าไปสะเทือนกามราคะอันนี้ไง ถ้าสะเทือนกามราคะ วิปัสสนา ไปมันก็จะปล่อย ปล่อยโดยกิเลส กิเลสมันจะปล่อย ปล่อยว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ มันจะหลุดไป ตลอดเลย แต่ถ้าหลุดจนไม่มีสิ่งใดๆ เห็นไหม ว่างๆ นี้กิเลสที่ละเอียดคนะ มันจะลึกลับมันจะซ่อน เร้น มันจะชักจูง มันจะทำให้การประพฤติปฏิบัติอยู่ในอำนาจของกิเลสไง นี้กิเลสร้ายกาจนัก เห็น ใหม นี้ทรงหัวใจ สิ่งทีละเอียดคนี่ร้ายกาจนัก แล้วร้ายกาจที่ไหน? ร้ายกาจที่ใจเรานี้ ร้ายกาจที่อวิชชา ในใจนี้

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าครูบาอาจารย์ที่บรรลุนิพพานแล้ว ถึงบอกว่า “ไม่มีสิ่งใด เป็นโทษในโลกนี้ เว้นไว้แต่กิเลสในหัวใจของสัตว์โลก” เพราะหัวใจสัตว์โลกนี้มันครอบงำสัตว์ โลก สัตว์โลกจะดีแค่ไหน สูงส่งแค่ไหน อยู่ครอบงำของมันหมดเลย อยู่ครอบงำของอวิชชาหมดเลย สิ่ง นี้มันเป็นที่ว่า เป็นโทษกับจิตทุกๆ ดวงที่เกิดตายๆ ในโลกนี้ แล้วจะไม่มีสิ่งใดเลยที่จะแก้ไขมัน ได้ เว้นไว้แต่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

แต่มันเป็นธรรมของมาร ธรรมของกิเลสแก้ไขไม่ได้ กิเลสแก้กิเลสไม่ได้ ต้องเป็นสังขธรรม มัชฌิมาปฏิปทา ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า กิเลสกลัวอย่างเดียว กลัวธรรมของ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านะ แล้วเราประพฤติ

ปฏิบัติขึ้นมา ก่อร่างสร้างตัวจากจิตขึ้นมา เป็นผู้ที่มอริยทรัพย์จากหัวใจขึ้นมา มันมาจากไหน? ก็มันมาจากภวาสวะ มาจากหัวใจเรา มาจากการกระทำของใจเรา มันมีกิจจญาณ ตัจจญาณเห็นใหม่

ญาณ อุทปาติ ญาณเกิดขึ้น ญาณ อุทปาติ ปัญญา อุทปาติ วิชชา อุทปาติ อาโลโก อุทปาติ ความสว่างไสวเกิดขึ้น วิชาการเกิดขึ้น วิชาอะไร? วิชาธรรมจักรไร? วิชาจากปัญญาของใจมันหมุนขึ้นมาไง ธรรมจักรมันเป็นแบบนี้ มันจะย้อนกลับเข้ามาแบบนี้ มันเข้ามาวิปัสสนาบ่อยครั้งเข้า มันเห็นอสุภะนะ มันครึน! เข้ามาที่ใจ

ระเบิด การระเบิดทำลายแต่ละครั้งแต่ละตอน ไม่ใช่ระเบิดแบบที่เราคาดหมายจินตนาการ ถ้าระเบิดแบบคาดหมายนี้เหมือนเราดูหนัง เราดูหนังดูละครเห็นใหม่ เราเคยรู้เรื่องบทยู่แล้ว กิเลสมันหลอกสบายมาก แต่ถ้าสติจะความจริงนะ มันไม่สิ่งที่เราเป็นไปกับมัน มันเข้ามาถึงทำลายกันที่หัวใจ นี่เห็นใหม่ กามราคะขาดจากใจ

สิ่งที่กามราคะขาดจากใจ จิตนี้ว่าง พยายามใช้ปัญญาใคร่ครวญแยกแยะ เศษส่วนของอนาคา ๕ ชั้นนะ แยกอีกเศษส่วน นี้จะติดกันมาก คิดว่าสิ่งนี้เราทำแล้วมรรค ๔ ผล ๔ ไร มรรค ๔ ผล ๔ ชั้นของอนาคานี้มันจะมีความลึกลับ แล้วจะมีสิ่งต่างๆ เข้ามาทำให้ไขว้เขว เวลาจิตมันปล่อยวางหมดเห็นใหม่ เรือนว่าง อนาคาว่างหมดเลย ไม่มีสิ่งใดเลย แต่ตัวของจิตละ ผู้ที่รู้ว่าว่างละ ตัวที่รู้ว่าว่างเห็นใหม่ นี่กรงขังของจิต ภวาสวะ ภพตัวนี้สำคัญมาก

เพราะมันจะว่างหมด มันจะส่งออกหมด มันจะเห็นสรรพสิ่งนี้ว่าง จะไม่เห็นตัวมันเอง คนแล้วแต่ ทำในสิ่งใดก็แล้วแต่ เราจะสงวนรักษาตัวเรามากที่สุด สิ่งที่รักษาตัวเราเองมากที่สุด นั่นคือตัวจิต ตัวจิต ตัววิชา ตัวภวาสวะ นี่กรงขังจิตที่ร้ายที่สุด เห็นใหม่ กิเลสสวะ อวิชาสวะ ภวาสวะ มันเป็นที่อนุสัย อนุสัยเป็นสิ่งที่นอนเนื่องมากับใจ มันนอนเนื่องนะ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าที่ว่าพญามารแล้วนะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า “มารเอ๋ยเธอเกิดจากความดำริชของเราเอง เดียวนี้เราเห็นตัวเจ้าแล้ว เราได้ทำลายเจ้าแล้ว เจ้าจะเกิดจากใจของเราไม่ได้อีกแล้ว”

นี่มันนอนเนื่องมากับใจ ความคิดต่างๆ สิ่งต่างๆ ที่เกิดจากใจ เกิดจากมารทั้งหมด เพราะมารกับใจมันอยู่ในที่เดียวกันเห็นใหม่ กรงขังอันนี้ อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมุจฺจิสฺสูติ ตัวจิต ตัวภพ ตัวภวาสวะ ตัวนี้คือตัวกรงขังที่ละเอียด ที่เป็นทิพย์ที่ละเอียดมาก ที่จะไม่มีใครเห็นมันได้ง่ายๆ เลย

เวลาถึงว่า อรหัตตมรรค สมาริถึง ๑๐๐ เปอร์เซนต์ ๑๐๐ เปอร์เซนต์นะ มันเป็นเรื่องที่ละเอียด แล้วปัญญาที่จะใช้กันที่ว่าเป็นปัญญาๆ ปัญญาที่แทบจะพูดไม่ได้ถึงปัญญาของโลกๆ นี้เลย เพราะการโลกๆ อยู่ที่นี่ ปัญญาเกิดจากสังขาร เกิดจากความคิด แต่ปัญญาอย่างนี้ ปัญญาที่จะมาอวิชา มันจะใช้ปัญญาอย่างนั้นไม่ได้ เพราะชั้นของอรหัตตมรรคมันละเอียดอ่อนลึกซึ้งเห็นใหม่ มันถึงต้องเป็นปัญญาดูณ ญาณที่เข้าไปซึมซับเข้าไป ซึมซับที่ละเอียดลึกซึ้ง ไปพลิกคว่ำ พลิกฟ้าคว่ำดิน

อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมุจฺจิสฺสูติ จิตเป็นผู้เข้าวิมุตติแล้วเห็นใหม่ ตัวภพ ตัวทำลาย ตัวทรงขัง ตัวทำลายทรงขัง จิตมีได้ ความรู้สึกมีได้ ต้องมีตัวจิต ตัวจิตเป็นภพ เพราะตัวจิตนี้มันก็อยู่ได้พญามาร ขณะที่ทำลายนี้ทำลายจิตด้วย ทำลายสรรพสิ่งต่างๆ นั้นด้วย เห็นใหม่ แล้วผู้ที่วิมุตติออกไป พระอรหันต์ถึงไม่มีจิตใจ ถ้าพระอรหันต์มีจิตก็มีทรง ถ้าพระอรหันต์มีจิตก็มีสถานที่ตั้ง ถ้ามีสถานที่ตั้งมารก็หัวเราะเยาะ เพราะมารมันก็อยู่ที่ตั้งนั้น มารมันก็คร่อมอยู่ที่นั้น

แต่ถ้าทำลายจิตออกไปเห็นใหม่ นี่ทรงขังของใจ ถ้าทำลายทั้งหมดแล้ว ทำลายหมดเลย เป็นวิมุตติ วิมุตตินี้ สิ่งที่เป็นวิมุตติ วิมุตติสุขนี้ สิ่งนี้จะเป็นสมมุติบัญญัติไม่ได้ สมมุติบัญญัติไม่ได้เลย ถ้าเป็นสมมุติบัญญัติ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต้องบัญญัติไว้แล้ว เพราะพุทธวิสัย คุณิ อวิชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญาณํ เห็นใหม่ ปัจจัยการของอวิชานี้ เพราะเป็นพุทธวิสัย ถึงได้วางแนวทางอย่างนี้ไว้ แล้วเวลาเราศึกษาในสุดมยปัญญา ในภาคปริยัติเห็นใหม่ อวิชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญาณํ...นรกแก้วนรกนทอง มันไม่เคยเห็นอวิชา ถ้ามันเห็นอวิชา มันพูดได้แบบนี้ เป็นไปไม่ได้ เป็นไปไม่ได้เลย

แต่ถ้ามันเห็นเป็นปัจจัยการเห็นใหม่ อวิชาปจฺจยา สงฺขารา สงฺขาราปจฺจยา วิญญาณํ มันเป็นปัจจัยการ ขันธ์ รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ เป็นกอง เป็นสิ่งที่แยกแยะได้ เป็นสิ่งที่เราทำลายออก แยกเป็นส่วนๆ ๕ กองได้ แต่ปัจจัยการคือสิ่งที่เกี่ยวเนื่อง สิ่งที่เกี่ยวข้องที่เป็นทิพย์ที่เป็นนามธรรม ไม่สามารถแยกได้ ไม่สามารถแยกได้ มันจะเป็นสิ่งที่สืบทอดกันตลอด เกิดเป็นไฟอย่างเช่นไฟเกิดขึ้นมาครั้งเดียวนี้ ขึ้นมาถึงแสงสว่างนี้มันพร้อมกันทั้งหมดเห็นใหม่ มันมีทั้งพลังงาน มันมีทั้งความร้อน มีต่างๆ พร้อมหมดเลย

แต่เพราะเป็นพุทธวิสัยเห็นใหม่ ถ้ามันเป็นนิพพานหรือวิมุตติที่ยังเป็นบัญญัติได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบัญญัติแล้ว แต่ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติเกิดจากภาคปฏิบัติ ถ้ากรงขังใจ โคนทำลายแล้ว จะพูดอย่างนี้ไม่ได้

แต่ถ้ากรงขังของใจยังไม่ทำลาย สิ่งนั้นเป็นสมมุติทั้งหมด เพราะตัวกรงขัง ตัวกรงขังคือตัวภพ ตัวภพ มันมีอะไรอยู่ในภพนั้น ตัวภพ แผ่นดินมันไม่รู้สีกตัวมันเอง แต่ตัวภพคือตัวใจ ตัวใจคือตัวธาตุ ถ้าตัวธาตุมีภพ มันมีธาตุอยู่ นั่นก็คือตัวจิต นั่นก็คือตัววิชา เห็นใหม่ สิ่งทีกรงขังอันละเอียดอ่อน กรงขังของวิญญูะ กรงขังของร่างกายะ จิตสงบเข้ามาเห็นเฉพาะสิ่งที่การสืบต่อ ยังไม่ได้เริ่มต้นปฏิบัติเข้าไปเลย แล้วปฏิบัติเข้าไปเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป

บ่วงที่เป็นทิพย์ บ่วงที่เป็นทิพย์นะ แยกแยะอย่างไร ทำลายอย่างไร ทำลายกรงขังของใจอย่างไรออกเป็นขั้นเป็นตอนเข้าไป จนถึงที่สุดเห็นใหม่ ความเห็นจริง ผู้รู้จริง ผู้ที่ปฏิบัติจริง จะได้ผลเป็นความจริง ผู้ที่ปฏิบัติโดยรูปธรรม โดยโลก โดยประเพณี โดยวัฒนธรรม แม้แต่นั่งสมาธิก็เอาแต่เข้มนานพิกากัน ประพฤติปฏิบัติก็กลัวผิดกลัวพลาดกัน กรงขังชับบกรงขังซ้อนนะ

แต่ถ้าเราประพฤติปฏิบัติโดยตามแนวทางว่า ขณะที่ศึกษามา วางไว้ให้หมด แล้วทำไปในภาคปฏิบัติให้เกิดขึ้นจากสัจจะความจริง ในการทดสอบของจิต จิตต้องทดสอบตัวเองมาตลอด พัฒนาการของจิตให้ขึ้นไปเห็นใหม่ วุฒิภาวะตั้งแต่ปฐมชน ถ้าทำความสงบของใจได้คล่องแคล่วจะเป็นกัลยาณปฐมชน กัลยาณปฐมชนเห็นใหม่ ปฐมชน กัลยาณปฐมชนต่างกันตรงไหน? ต่างกันตรงทำสมาธิได้โดยเป็นเอกัคคตารมณ์ กับทำสมาธิล้มลุกคลุกคลานเห็นใหม่ นี่ต่างกัน แล้วยกขึ้นโศดาปัตติมรรค นี้บุคคลที่ ๑ แล้ว

โศดาปัตติมรรค ถ้าไม่สามารถทำสมุจเฉตพหวนได้ มันจะย้อนกลับ ยังเลื่อม ถ้าเป็นโศดาปัตติผล เห็นใหม่ อรูปธรรมเกิดแล้ว นี่ทำลายกรงขังไปชั้นหนึ่งแล้ว แล้วก็ขึ้นไป ถ้ายังไม่สมุจเฉตพหวน มันยังเลื่อมได้ ยังเจริญแล้วเลื่อม เจริญแล้วเลื่อมจากข้างบนเห็นใหม่ สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตา ธรรมทั้งหลายที่ปฏิบัติอยู่ สิ่งที่เราทำอยู่ ที่ยังปฏิบัติอยู่ ความดีที่นี้ยังมีอยู่ ถ้าปฏิบัติขึ้นไปเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป นี้มรรค ๔ ผล ๔

มรรค ๔ ผล ๔ เห็นใหม่ อรหัตตมรรค อรหัตตผล ยังเป็นมรรค ๔ ผล ๔ เพราะอะไร เพราะมันเป็นการกระทำ มันมีเหตุมีผล มันต้องอรหัตตมรรค นี่เป็นปัญญาญาณเข้าไป เป็น

อรหัตผล ขณะที่เป็นอรหัตมรรค และขณะที่เป็นอรหัตผลมันเป็นอย่างไรมันสัมปยุตกัน
อย่างไร มันคล้ายตัวอย่างไร สัมปยุต วิปยุตออกมา ออกไปเป็นนิพพาน ๑ ได้อย่างไร

นิพพาน ๑ เห็นไหม หนึ่งไม่มีสอง เรื่องของโลกนี้เป็นของคู่ มีคู่กับสว่าง สุขคู่กับทุกข์
เกิดคู่กับตาย สิ่งต่างๆ อยู่ตลอดไป แต่ถ้าเป็นวิมุติสุขไปแล้วเห็นไหม นี่กิเลสตาย จิตไม่มี มารไม่
มี เอาอะไรไปเกิด ถ้าไม่มีสิ่งใดไปเกิด มันจะเอาอะไรตาย แต่ถ้ายังมีอยู่เห็นไหม มีภพอยู่ มีการเกิด
อยู่ ถ้ามีการเกิดที่ไหน ต้องมีการตายที่นั่น ถ้าการเกิดมันไม่มีเห็นไหม ไม่มีแล้วสิ่งที่เหลืออยู่นั้น
คืออะไร? สอุปาทิเสสนิพพาน ถ้าตายลง อนุปาทิเสสนิพพาน ถ้าตายลงเห็นไหม นิพพานโดยชอบ

สิ่งที่เราเจอครูเจออาจารย์นี้มันถึงสำคัญไฉน ครูบาอาจารย์นะ กว่าที่จะประพฤติปฏิบัติมานะ
ถ้าทำไม่จริง ธรรมไม่เป็นของจริง มันจะไม่ออกมาจากใจที่เป็นความจริง เทศนาว่าการนี้เป็นการ
ลุ่มๆ คลำๆ ทั้งนั้นละ แต่ถ้าเป็นของจริง ออกมาจากใจที่เป็นความจริงนะ ความจริงอันนี้มาจาก
ไหน? มันมาจากใจ มาจากประสบการณ์ มาจากการประพฤติปฏิบัตินั้น

สอุปาทิเสสนิพพาน คือผู้พระไตรปิฎกเคลื่อนที่พูดได้ใจ ผู้พระไตรปิฎกนะ ในวัดเรานี่มัน
เป็นสิ่งที่ว่าเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราต้องตีความ เพราะเป็นหนังสือที่เรา
อ่านมา แต่ธรรมในหัวใจของครูบาอาจารย์นี้ผู้พระไตรปิฎกเคลื่อนที่ ผู้พระไตรปิฎกพูดได้นะ
เอวัง